

B 98783

BEKÖSZÖNTŐ

EGYHÁZI BESZÉD.

IRTA S MAKÓN 1875. MÁJUS 30-ÁN

A REFORM. GYÜLEKEZET ELŐTT ELMONDTA

CSÉCSI NAGY MIKLÓS

a makói reform. egyház egyik lelkipásztora.

KIADTÁK TISZTELŐI.

Ára 10 kr. Az egész jövedelem a makói szegény menház alapjának
növelésére fordittatik.

SZEGEDEN.

NYOMATOTT TRAUB ÉS SÁRTORY KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1875.

B 98783

ELŐIMA.

Szivem mély alázatosságában imádom nagy nevedet a gyülekezetben, óh szent és igaz Isten, könyörülő atyánk a mennyben!

Rendelésed óh nagy Isten, hogy habár emberek elmulnak, egyik nemzetség után másik áll elő, bár szolgálidnak sem adtál változhatatlan erősséget: igéd hirdetése folyton megmaradjon, s az evangéliom szent tana terjesztessék nemzedékről nemzedékre.

E helyen is Uram elszólítád, hosszú éveken át hiven sáfárkodó buzgó szolgádat, s állítottál helyébe mást, ki a munka terhét utána felvegye s népedet legeltesse az örök élet kies mezején.

Im leborul előtted erőtlén szolgád, lelked megszentelő kegyét kérve hivatásához. És bár a nép, a melynek pásztorává tétetett, őt nem ismeri: de te Uram, jól tudod szive minden érzését, lelke minden gondolatát. S bár előtte is ösmeretlen e gyülekezet: teljes bizalommal van ennek egyháza, s szent vallása iránti buzgalma felől.

Végezd el oh Uram erődöt szolgád erőtlenségében! Igéd legyen lábaimnak szövétneke és az én ösvényeimnek világa.¹⁾ Adj lelki erőt szolgálidnak óh Uram, hogy a pályán fölmerülő akadályokkal, a Te nevedben, győzelmesen megküzdhessen. Szava ne legyen kiáltó szó a pusztában, hanem ébreszthesse a hitet, buzdít-

¹⁾ Zsolt. 119, 105.

hassa néped a jó tettekre, a te lélekben, s igazságban való tiszteletedre! Viszont a népnek adj értelmes szívet, adj jó akaratot, hogy meghallja az ő szavát, kövesse intéseit, elismerő legyen irányában, szeretetét ragaszkodással viszonzván.

És most is óh mennyei Atyám, amidőn először hirdetem e helyen szent ígédet, adj lelki kegyelmet, adj szavaimba erőt, és hatályt! Csepegjen mint eső tanításom, hulljon mint a harmat szónoklatom, mint permeteg a füre, mint zápor a pázsitra.¹⁾

Áldásod nyugodjék meg óh szent Isten mindnyájunkon! Amen.

~~~~~

Alapige: Ézsaiás 55. 5. Ime, a mely népet nem ösmersz vala, azt hívod, és a mely nép téged nem ösmert, te hozzád siet.....

„Kegyelem nektek és békesség az Istentől a mi Atyántól és az Úr Jézus Krisztustól!“²⁾ Ezen apostoli üdvözlő szózat legyen az, mit elsőben intézek hozzátok, ez órától fogva kedves hallgatóim!

Ha nem mondanám is, jól tudnátok, hogy ez az alkalom reám nézve felette megható. Vannak oly napok rövid életünkben, melyek úgy kiemelkednek a többiek közül, mint óriási bércek az apró halmok fölött. — Vannak oly változásai az emberi sorsnak, melyeknek elhatározó befolyásuk van egész életünkre. Napok telnek, évek mulnak, de ezeknek emléke megmarad kitörülhetlenül. Ily nap ez atyámfiaim! reám nézve, a melyen most először állok előttetek, felajánlva magam ünnepélyesen az én Uramnak e helyen való szolgálata. Imaszerüvé válik keblemben minden érzés, és

---

¹⁾ 5. Móz. 32. 2. ²⁾ Rom. 1. 7.

felsóhajtok az örökkévalóhoz: „Kérlek Uram áldj meg most, adj előmenetelt most!“¹⁾

Maga ezen helynek szentsége és fontossága is ahhoz járul, hogy hangulatomat meghatottá tegye.

Nem vagyok ugyan ujonc az ige hirdetés terén. Több mint 10 éve annak, hogy e magasztos pályán munkálkodom; de őszintén bevallom: soha megindulás s szent félelem nélkül nem léphettem fel a szószékre, melyről az örök evangéliumot, halandó ajkaimmal hirdettem az én atyámfiaiak. Mintha égő csipkebokor előtt állanék, valahányszor „megállok az Úr előtt;“ mintha imámban, s a szent igében az ő közellétét különösen érzénem; mintha az Úr szólana hozzám: „Olld le a te saruidat, mert a föld, amelyen állasz, szent föld;“²⁾ s a gyülekezetre gondolva, mintha halanám: „Szent ez hely, légyenek szentek, kik e helyen megjelentek.“

Már csak világi értelemben is rendkívüli hatalom a szószék, s nem hiába nevezte ezt gy jeles író a földön és a föld alatt levő hatalmak között a legnagyobbnak. Tudomány, költészet, az egyéniség, a véletlen, mind összeműködnek arra nézve, hogy a szószék hatalmát növeljék. Felkorbácsolja ez az alvó erőket, meggyőzi s lenyűgözi az értelmet, foglyává teszi az akaratot. Most jóltevő csergedező patak, majd rohanó ár; most világító fény az eszmék homályában, majd a lelkesedés tüze, és sokszor emésztő tüze; most megindít s könyeid kicsalja, majd oktat és eszméket ád, melyeket egész életedben kerestél, de fel nem találtál; érvel és meggyőz, majd mint a sebesen zugó szélvész magával ragad, de csak akkor — ha sikert arat; ellenkező esetben elhangzott elveszett, mintha

---

¹⁾ 118. Zsolt. 25. ²⁾ 2. Mózes. 3. 5.

soha sem történt volna, valódi kiáltó szóvá lett a pusztában,

Az egyházi szónoklat azonban ennél sokkal magasztosabb. Hirdetve az Isten igéjét, tudományunk, ékesszólásunk, egyéniségünk elenyészik. Éreznünk kell, hogy az isteni kijelentés örök igazságaival állunk szemben, hogy mi csak eszközök vagyunk arra nézve, hogy a kijelentés általunk hirdettessék. Nem szükség, sőt nem is szabad a világi szónoklat mesterfogásaihoz folyamodnunk. Feladatunk a szószéken az: hogy meggyőződésünk alapján, a maga tisztaságában s szent komolyságában hirdettessék általunk az Isten beszéde.

Továbbá a pálya, melyen eddig működtem, s melyet e helyen Isten segedelmével folytatandó vagyok, a maga nagyszerűségében állván előttem: ez is növeli most meghatottságomat. — A legnemesebb ügy, melyért ember lelkesülhet, az emberiség szellemi s erkölcsi nevelésének az ügye, mely leghivebb kifejezését találja meg az egyházban, alkalmas eszközét a lelkipásztorban, nem távozva el természetesen az egyház és a lelkipásztori tiszt evangéliumi fogalmától. Több pályáról mondják, hogy hozzá lángész, hivatottság kell. Ehez atyámfiak! isteni adomány szükséges. Sokat, nagyon sokat követel az Isten igéje szolgájától. Lelkésznél nem az a kérdés: mi legyen kötelessége; hanem az: hogy mit tehet; nem az, hogy mit kívánnak tőle az emberek, hanem: mit kíván tőle az Isten. Kell, hogy ő a próféták s apostolok utóda legyen. Ő hozzá is így szól az Ur: „valahová küldelek téged, elmenj; valamit parancsolok neked megmondd; ime adom az én ígémet a te szádba, ime prófétává teszek téged, hogy gyomlálj, ronts, veszess,

törj, építs és plántálj.“ ¹⁾ Tehát rontás, pusztítás, gyomlálás, — más felől építés és plántálás az ő feladata. Rontani, irtania kell mindazt, a mi bűn; építeni és plántálni, a mi szép, igaz, isteni; oly idealismust kell teremtenie, mely fénynyel vonja be az életet fent és alant.

Minden embert tökéletessé tenni az apostol szerint ²⁾ mily nehéz hivatás ez! s ugyancsak az apostollal kérdehetjük, hogy „mindezekre kicsoda alkalmas“? ³⁾ Voltak és vannak Atyámfiak! kik e nagy feladványt megközelítették, vagy megközelítik, kik Isten igéjét tisztán, érthetően, és szívrehatólag hirdették, kik mint Nehemiás idejében Izrael bajnokai, egyik kezökkel építének, másokban fegyvert tartottak ⁴⁾ az anyaszentegyház megoltalmazására. Vannak Istennek hála! derék terjesztői Isten országának, kik mintegy körülhajózzák az emberi élet nyomorainak nagy tengerét s a sok szomorú felfedezéstől el nem kedvelledve, meg nem rettenve, a szó teljes értelmében lelki vezérei, vigasztalói a gyülekezetnek, átérzve a költő szavait

Az elhagyott népet mi isteni
Nevelni, oktatni, deríteni. ⁵⁾

Vannak ily választottak, ily hivatottak! És ily érdemes egyházi férfiaknak, áldott emlékü elődöknek lettem én e helyen utódává, s feltámad bennem azon kérdés: leszesz-e képes te is, mindazt mit lelked óhajt, megvalósítani és elérni? Azt mondom Atyámfiak! az apostollal: Isten kegyelméből vagyok, a mi vagyok. Ő az erőtlenségben is elvégezheti erejét, s megdicsőítheti hatalmát. S a porba borulva Előtte felszáll Hozzá keblem imája, hogy adjon erőt és alkalmat nékem arra, hogy a mit így átgondolni képes vagyok, azt meg is

¹⁾ Jer. 1. 7. 9. 10. ²⁾ Kol. 1. 28. ³⁾ 2 Kor. 2. 16. ⁴⁾ Neh. 4. 17. ⁵⁾ Tompa.

valósíthassam! Im az élet, Istennek e drága adománya, csak addig kedves én előtttem, míg e téren munkálkodhatom. Muljék el tőlem ennek világossága, ha egyházam, melyhez eddig oly forró szeretettel ragaszkodtam, bennem építője helyett, rombolóját látná valaha! És Az, ki a szívek titkait és érzelmeit tisztán látja, remélem, — s e reményem ad legtöbb értéket életemnek, — megáldja, óhajtott sikerre vezérli legszen-
tebb vágyamat.

És a mi szintén kiváló mérvben emeli reám nézve ez óra meghatottságát: azon körülmény, hogy mint ismeretlen állók előttetek. Földi pályám most vezérelt először e városba. Hazánk északkeleti részéről jöttem ennek délkeleti részére. Mindenesetre ritka tünemény az, hogy ismeretlen egyén választassék a roppant fontosságú lelkipásztori hivatalra. S midőn ez velem most már másodízben történt meg: e körülmény egyszersmind arra kötelez, hogy Isten segítségével, a bennem helyezett bizalmat, ezen egyháznak, mind a szószéken, mind a lelkészi működés egyéb térein nyújtandó hasznos szolgálataim által szilárdítsam meg s tegyem állandóvá; s ösmertlenségemből, az ösmertesség állapotába az által lépjek át, hogy magamat, a Jézus Krisztus méltó szolgálójának lenni bizonyítsam.

Ugy tekintem tehát, mint az Úrnak rendelését, hogy én szent leckénk szavai szerint a mely népet nem ösmertem vala, azt hívom, s hogy a mely nép engem nem ösmert az siet hozzám.

Ezen igék szerint, szabad legyen ezen első beszédem alkalmával, a lelkésznek és a gyülekezetnek egymáshoz való viszonyát fejtegetnem.

A lelkipásztor hívja a gyülekezetet, ez pedig hozzá siet, hozzá csatlakozik. Ebben úgy hiszem je-

lezve van e két tényező közötti kölcsönös viszony, s ennek bővebb kifejtése legyen székfoglaló beszédemnek tárgya, melyre Isten megáldó segélyét kérem:

Én szólok Uram, de az én szózatom
Elrepül, mint a szél, ha Te nem segítesz,
Oh én a sziveket meg nem hajthatom,
Én nem építek, ha te nem építesz;
Óh küld ki hát szent lelkedet
Hogy ez a te szent helyedet
Betöltse és megszentelje,
A hallgatóknak figyelmet,
A beszélőnek kegyelmet
Adjon és azt megszentelje!¹⁾

I.

Az a kölcsönös viszony, amelynek meg kell lenni a lelkipásztor, s a gyülekezet között, egyrésztől abban áll, hogy a lelkipásztor hívja a népet. Ez a hívás pedig

a) azt jelenti, hogy ébreszti a hitet.

Ugy vagyunk alkotva Atyámfiai! hogy hit nélkül el nem lehetünk. Végelemzésében maga az u. n. hitetlenség is hívés. Minden más lény te földön kielégít e föld. A mezőnek virága, mely reggel nyílik, és este megszárad; az égnek madarai, s a rengeteg vadai beérik azzal, a mit közvetlen közelökben fölhalálnak. Csak az ember az, kit az egész világ sem elégíthet ki.

A teremtetett világ nagyszerűségét nem lehet eléggé csodálnunk. Micsoda az ember ezen roppant erő s tömegekhez képest? Érzed, hogy semmi. De a lélek azt mondja: több vagy mindezeknél. Több a csillagok seregeinél, több az oceánnál, több a fény és meleg kútfejenél, az éltető napnál. A csillagok, — a végtelen-

¹⁾ Szoboszlai P. István.

ség mértföldmutatói, — öntudat nélkül haladnak pályáikon, millió- meg millió évek óta; az oceánnak nincs fogalma erejéről, s a nap nem tudja, hogy nála nélkül a teremtmények megszámlálhatlan seregei éjbe, halálba sülyednének.

Minden földi lény, a pillanat örömének, vagy fájdalomának él. Az ember az egyedül, a kinek tekintete áthat az időn és téren, keresi magát a végtelent, a legfőbb okot, az odafelvalókra visel gondot. Ő az, ki Isten, lélek s örök élet nélkül a legnyomorultabb lény lenne a földön. Most felemelkedik az Örökkévalóhoz, ki a végtelenség királyi székén ül; majd beme-rül saját szellemének titkaiba, s keblében hordja tetteinek biráját. Ez a roppant előny bizonyára nem azért adatott neki, hogy mindenestől fogva, e földre s e földi életre szorítkozzék, hogy csak a testért s a testnek éljen. S im Atyámfiak! az, a mi lelkünk legmagasabb vágyait táplálja, s kielégíti: az a mi hitünk.

Közönségesen a hit alatt szokták érteni, a lélek békéjét, nyugalmat örömet; másfelől ennek rajongását, önkívületét s iszonyu gyűlöletét. A hitnek szokták felróni a máglyákat, az inquisitiót, a Bertalan éjeket, s az óriási léptekkel haladó tudomány ellen elkövetett minden merényletet a multban, ellenszenvet a jelenben. Azt is mindennap hallani, hogy a hit és tudás, ki nem egyenlithető ellenkezésben állanak egymáshoz. Pedig mindez ámitás Atyámfiak! A hit nevében üzött iszonyatosságoknak sohasem a hit, hanem az emberi vélemény, vagy bősziült szenvedély volt az alapja. Ez lehet zsarnok, lehet vérengző, lehet őrzöngő; de a hit soha. A tudás és hit közötti ellentét pedig oda megy ki, hogy mig amaz a láthatóra, a tényekre, s azok törvényeire, — ez a láthatatlanra, az eszményire vonatkozik.

A legszabatosabban adja Pál apostol a hit meghatározását: „a hit — ugymond — oly dolgoknak valóságok, a melyeket remélünk, és a mely dolgok nem láttatnak, azoknak bizonyos mutatójok.“¹⁾ Mély értelmű szavak ezek Atyámfiak! Már csak a láthatatlanban való hit is bizonyíték a láthatatlan mellett. Egyébiránt, ha érzékeink roppant csalódásait elgondoljuk, meg fogunk győződni a felől, hogy minden emberi tudás, hiten alapul, s ennél fogva minden gondolkozó embernek hitének kell lenni. Szerve tehát a hitnek nemcsak a szív, hanem ész is, mely mindeneket vizsgál, s így az ésszerű hit nem ellenmondás. Az ész lehet hívő, a hit lehet eszes. A tudással szemben pedig a hit nem egyéb, mint ennek hatványozása. Olyan mint a tenger; a tudományok folyói beleömlenek. Hittem, ugymond Pál apostol s azért szóltam. Mi is hisszük s azért szólunk.

Az ily hit hoz már békét, nyugalmat, örömet az életbe, ad biztosságot a halál félelme ellen, s erről mondható, hogy nála nélkül lehetetlen, hogy valaki kedves lehessen Isten előtt.²⁾

Atyámfiak az Urban! Ezt az élő tudattal egyesült, józan, okos, üdvhozó hitet kell a lelkésznek ébresztetni a gyülekezetben. Ez az alap, a melyen áll az anyaszentegyház. S ha ez ellen feltámad a kor romboló iránya: ne feledjük, hogy az ember valódi hivatása nem a rombolásban, hanem ellenkezőleg, az alkotásban áll; jusson eszünkbe a Megváltó szava, hogy az általa kijelentett hiten s az ezen nyugvó egyházon a pokol kapui diadalt nem vehetnek.

Nem szégyelve a Krisztus evangéliomát, mely Istennek hatalma, minden hívőknek idvességére³⁾ pre-

¹⁾ Zsid. 11. 1. — ²⁾ Zsid. 11. 6. — ³⁾ Rom. 1. 16.

dikáljuk mi is, a mint meg vagyon irva, „a melyeket szem nem látott, fül nem hallott s az embernek is gondolatába nem mentek, melyeket Isten készített az őtet szeretőknek.“¹⁾ Felkeressük és lánggra gyújtjuk a hitnek kicsiny szikráját. A hit elkezdőjéhez és elvégezőjéhez vezetjük a megfáradtak és megterheltettek lelkeit, igyekszünk igazolni a gondviselés sokszor csodálatos utait. S im ezt jelenti az Atyámfiai! hogy a lelkipásztor hívja a népet.

b) Hit azonban jó cselekedetek nélkül „meghalt állat;“ egyiket a másiktól elkülöníteni nem szabad. A mit így Isten egybekötött, azt ember el ne válassza! Az által hívja továbbá a lelkipásztor a népet, hogy :
saját példájával előlmenve, lelkesíti azt a jó cselekedetekre.

Mindenek előtt hangsúlyoznom kell az ő saját példáját. Birna bár Demosthenes ékesszólásával, vagy Ciceró érveléseivel, mind ez nem volna elég arra nézve, hogy a népet hívja. A gyülekezet tőle többet kíván: mutasd meg — ugymond magad minndanak igazságát és valóságát, a mit hirdetsz. Ha csak hivatna az erény templomába, csak olyan lenne, mint a harang, mely rendes időben zug és bug, az Ur házába gyűjti a népet, anélkül, hogy maga bemehetne abba. Hit és élet szorosan összefügg, amaz elmélet, ez a gyakorlat. Ha e kettő nála külön válva van, hasztalan minden beszéde, csak zengő érc, és pengő cimbalom minden szónoklata. E kettőnek nála, és a gyülekezetnél egyesülve kell lenni.

Ahelyett azonban, hogy a keresztyén lelkületnek jó cselekedetekben álló jellemvonásait felsorolnám, s az egyes erények fejtegetésébe bocsátkoznám, ezeknek

¹⁾ 1. Kor. 2. 9.

legfőbbikére utalok, mely a többit is magában foglalja s ez a szeretet. Nagy szó a keresztyénségnek ez a szava, hogy az Isten szeretet. Végtelen nagysága, mindentudósága, örökléte bámulatra ragad; de szeretete az, ami elbájol, s ez az, amiben az embernek Istenhez való hasonlósága is állhat.

Magának az emberiség Megváltójának is nem csudatételei, nem beteljesült jóslatai azok, a melyek bennünket elragadnak, hanem szeretete; az a változhatatlan, engedelmes, zugolódni nem tudó szeretete a mennyei Atya iránt, az a végetlen könyörülő megbocsátó szeretete az emberek iránt. Ez alaphangja az ő kijelentésének; ez az a hatalom, amelylyel diadal-szekeréhez kötötte a világot. Ebben rejlik a társadalom, s a népek jóllétének legbiztosabb feltétele. A nagy, dicső próféták és apostolok érzéketlenül hagynának bennünket szeretet nélkül. Ésaiás, Hóseás, Jóel ihletett proféciái, egy Péter pünkösti szónoklata, egy Pál beszéde az athéni piacon, — egy Luther, Zwingli, Kálvin, korukat megrázkodtató, s ujjászülő halalmas fellépése és beszéde mit sem érnének a szeretet lelke nélkül. Erre kell tehát a lelkipásztornak buzdítani, s saját példája folytán lelkesíteni, s ez által hívni a népet, a gyülekezetet.

Óh pedig Atyámfia! mivel mi is olyan emberek vagyunk mint ti, s csak olyan indulatok vannak bennünk, mint más halandókban, s szivünk érzékeny a fájdalmak és méltatlanság iránt: nem könnyű dolog a szeretetet megőrizve, erre lelkesíteni folytonosan a mi atyánkfiait. Sok keserű tapasztalással bővölködik a mi hivatásunk is, éreztetve velünk az élet árnyoldalait, s hogy „minden hívábavalóság és a lélek gyötrelme a nap alatt“. Az emberekkel érintkezés feltárja előttünk

ezek romlottságát; közelünkben áll a kísértő azt sugva füleinkbe: „szeress mindent, csak az embert ne“. Óh mennyei szeretetnek isteni fénye, derítsd fel ilyenkor borus egünket, hogy csalódásaink, s fájdalmaink között jóltevő s jóakaró szeretettel viseltessünk a mi atyámfiai iránt, hogy áldhassuk, a kik rágalmaznak, s jót tehessünk azokkal, a kik háborgatnak!

Egy pogány vadnépek közt hosszú éveken át sokat szenvedett hittérítő leírásából olvastam, hogy ez vándorlásai közben, a reggeli szürkületben látja, hogy egy hegy oldalán mozog valami. „Ugy tűnt fel előttem — ugymond — mint egy vadállat s már fegyverem is készen tartám a védelemre. Arra vezetvén utam, a mint közelebb érek hozzá, látom, hogy ember, még közelebb jutva, látom, hogy testvérem.“ Ilyen atyámfiai az átmenet az emberekkel érintkezésben is. Boldog, ki azokat nem szörnyetegeknek, hanem testvéreinek ösmeri fel. Ez álláspontot kell elfoglalnia a lelkipásztornak is; erre kell hívni, vezérelni az ő népét. A szeretet az, mit legtöbbször lehet becsülni az emberben. Hirnév, hatalom és vagyon együttvéve sem érhet fel egy ember szerető szív értékével. Ez minden erények közt a legnagyobb, mert ez, Isten és emberek iránti fogékony szív erénye. S midőn az ige hirdetője saját példájának alapján, a jó cselekedetekre s ezek koronáját képező szeretetre buzdítja, lelkesíti hallgatóit, akkor hívja magához a népet a proféta szerint.

Atyámfiai! Hit és jócselekedet, e kettő az, mit a keresztyénség a világnak ad. Ezek által körülveszi az életet, mint az égbolt a föld tekéjét, kielégíti az ész és szív velünk született vágyait, adva hitet a szellemnek, meggyőződést a léleknek, jó cselekedetet a kezeknek.

Ime, a mely népet nem ösmersz vala, azt hivod. Én tehát Isten segítségével az által fogom megösmertetni magamat előttetek, hogy a kijelentésen alapuló hit s a Megváltó példájából meritett jó cselekedetekre való buzdítás által terjesztem közöttetek az Isten országát. Rajta leszek, hogy megösmertjétek általam is a kereszténység nagy világboldogító jótéteményeit, hogy ezek által nyugalmat s vigaszt találjatok a ti sziveitekben. Megösmertetem az emberi hivatást a maga keresztyéni fölfogása szerint; megösmertetem a kötelmeket, melyekkel Istennek, magatoknak s a világnak tartoztok. De őrt is fogok állani, hogy a tiszta, s örök evangéliomi tanok helyett — melyeknek üdvhozó erejéről oly sok nagy nép példája s élete tesz bizonyosságot, — az ámitók és hamis proféták beszéde s a kornak sajátságos vallás- és egyházellenes iránya s vészthozó rombolása tért ne nyerjen közöttetek. E végre „hasogatni fogom az Isten beszédét,¹⁾ hirdetem az evangéliomot mind alkalmas mind alkalmatlan időben s elszántan fogok küzdeni, nézvén a hitnek fejedelmére s vitézkedve jó vitézséggel, megtartván a hitet s a jó lelkiismeretet.²⁾

És ezekben áll Atyámfiak! a lelkésznek a gyülekezethez való viszonya.

II.

„A mely nép téged nem ösmert, az siet hozzád.“ Textusunk e másik részében a gyülekezetnek a lelkipásztorhoz való viszonyát vélem feltalálni. Hozzánk siet a nép, azaz csatlakozik elveinkhez, hajlik intésünkre. Ennek első feltétele abban áll:

a) hogy a nép gyakorolja az Isten házáat

¹⁾ 2. Tim. 2. 15. — ²⁾ 1. Tim. 1. 8. 19.

s az itt hirdetett ígét nem csak elfogadja, de meg is tartja és a szerint intézi életét.

Mely igen tiszteletreméltó e hely; ez Istennek háza és a mennynek kapuja.¹⁾

Nem földi fény, nem külső disz teszi e helyet szent helylyé előttünk, hanem az „ige, az eszme.“ Itt emeljük fel buzgó fohászainkat az egek Urához; itt imádjuk őt lélekben s igazságban. Ez a hely Istené s az áhítatosságé.

Im a templomban ifjak, vének,
Mint szent hullám zajdul az ének,
Majd csendesül és elhal lágyan,
Az érzés szól csendes imában
S ismét megzendül: „mi nem félünk,
Az Isten a mi reménységünk!“

Itt hirdették Isten ígéje, mert az apostol szerint, „a hit hallásból vagyon, a hallás pedig Isten ígéje által; mi módon hisznek abban, a ki felől nem hallandanak, s mi módon hallanának prédikáló nélkül?“²⁾ Itt nyílik fel előttünk az örök élet vize a szent könyvben. Csodálatos könyv ez a könyvek könyve. Bányákat aknáz ki az emberi szorgalom; tűzhányó hegyek hülnek ki hosszú századok lefolyása után, s a mélységes tenger is kifogy gyöngyeiből; de a mi Istenünknek ígéje megmarad örökké, s a szent könyv tartalma soha ki nem fogy. Egyik nemzetség elmegy, a másik nyomába lép, és mindenik feltalálja egyenlő bőségben az isteni tant, mindenik merithet ebből hitet, erőt, vigaszt és megszenteltetést és nem lesz oly idő, a mely ezt feleslegessé tehetné.

Mit ember alkot: a tudomány, vagy bölcselkedés bámulatos rendszere, örökös változásnak van alávetve.

---

¹⁾ 1. Móz. 28. 17. ²⁾ Rom. 10. 17.

Egyik felfedező a másikat, egyik bölcselő a másikat elfeledteti, sokszor nevetség tárgyává teszi; de e könyv tartalma, tana, vigasza örök, isteni, úgy, hogy ha mind azt elveszítenők, amit csak az emberi ész és bűvárlat az ösmeretek széles mezején vívmányként felmutathat: e könyvvvel kezünkben ismét elérnők a kifejlődés mai fokát.

Szintígy az áhitatosság örömei is kimeríthetlenek. Jól esik nekünk a mi Istenünkkel szólni. Jól esik leborulni a porba az ő szentséges tekintete előtt. Lelkünk eledele: imádni azt, kinek bár útai nem a mi utaink, de végcéljaiban mindig javunkat munkálja, mert úgy jelentette ki magát, mint szerető Atyánkat a Jézus által. És méltatlanságunk, s bűnös voltunk érzetében, itt hallunk biztatást az ő irgalma felől. Ez az a hely, a hol:

Szétválni kezd lelkünkben szin salak.

S új ember lenni a bűnös ha kész,

Felé hajlik az égi irgalom;

Bizzál, bizzál, bűnöd bocsátva lész.¹⁾

Nincs tehát benne semmi nagyítás, ha valamely gyülekezet lelkületére, anyagi s szellemi jólétére abból vonnak következtetést, hogy mily mértékben gyakorolja a templomot.

De nem csak az a gyülekezet feladata, az ő lelkipásztorához való viszonyában, hogy az Urnak házát látogassa; hanem az is, hogy e házon kívül is istenfélő legyen. A jó keresztyén mintha mindenkor templomban volna, élete folytonos isteni tisztelet. Az ige magvai nála jó talajba hullván, jó gyümölcsöt teremnek. E nélkül keresztyénségünknek értelme sincs. Ne várjuk, míg az Ur látogatásaival ostorozva hívogat

¹⁾ Tompa.

magához, hanem halljuk meg idején, s tartsuk meg az ő szent igéjét. Láttam vallásgúnyoló szület gyermeke halálos ágyánál Istenhez fordulni; láttam megtérőt a halál küszöbén; láttam a földmivelőt Istenhez térni, a midőn minden reményeit megsemmisítve siratta. És ott a nagy tenger viharai között hány fásult kebel meglágyul, hány szikla szív megtörik a végveszély idején! Ne halogassuk tehát sem a megtérést, sem az Istenhez való folyamodást akkorra, a mikor már minden késő. Éltünk nyugalma, rendje, csendje, áldása attól függ, hogy mily mértékben vagyunk istenfélők, mily mértékben lesz az ige testté mi közöttünk is.

A gyülekezet tehát az által siet vagy csatlakozik lelkipásztorához, ha ezeknek teljesítésére hajlandósággal, vonzalommal bir. Van mégis elég eset reá, hogy e csatlakozás nem történik meg, vagy csak kevesek részéről. Munkánk és törekvésünk sikertelenségének nem mindig egyedül mi vagyunk az okai. Lehet ennek oka a gyülekezet is. Vannak atyámfiai őseiktől öröklött buzgósággal s kegyelettel bíró gyülekezetek. Vannak ismét aluszékonyak, télenek, s az egyház iránt közönyösek. E tekintetben örömmel mondhatom Pál apostollal: „Hallottam a ti hiteteket a Jézus Krisztusban és minden szentekhez való szerelmeteket.“¹⁾

b) A mely nép nem ösmert vala, siet hozzád. Ezen ígék a most fejtegetett kölcsönös viszonynak még azon oldalára is világot vetnek, hogy t. i. ezen összeköttetés megkívánja a gyülekezet részéről a lelkipásztor iránti méltányosságot, valamint azt is, hogy annak szeretetét ragaszkodással viszonozza.

Méltó a munkás a maga bérére, — ez a min-

---

¹⁾ Kol. 1. 4.

dennapi élet szabálya. — Mi pedig nem külső jutalmazással megfizethető árért munkálkodunk. Mi lelki munkások vagyunk, s legédesebb jutalmunk az, ha a gyülekezet elismerésével, méltánylatával találkozunk.

Egyéb foglalkozásra ki van szabva a munka ideje és órája, melyen túl a munkától üres órák következnek. A mi hivatásunknál, a munka ideje nincs ily módon elkülönítve a munkátlanság, vagy a pihenés idejétől. A lelkipásztor nem csak akkor munkálkodik, a mikor az ígét hirdeti; neki voltaképen minden idejét, minden gondolatát, a gyülekezet jólétére kell fordítani. Ő a népnek leghivebb barátja, népszerűségét semmiféle magán, vagy idegen célokra fel nem használó barátja. Itt tanácsot ad, amott vigasztal, a háborgó indulatokat lecsillapítja, a vizsályt megszünteti, békét hirdet, békét visz be a gyülekezetbe, s az egyes családok életébe. Hasonlít az ő eljárása a samaritánuséhoz. Ő is kötözgeti, gyógyítja fájó sebeit ama nagy szenvedőnek: az emberiségnek. Nem csak a felnőttek barátja azonban, hanem a gyermekeké is, kiknek keresztyén szellemű nevelésében örömmel szemléli amaz elkövetkezendő jobb kort, amelyért buzgó imádság epedez százezrek ajakán. Ott van ő, a hol a nyomor a fájdalom pusztít. A szenvedő könyeit felszárítja, a beteget az Isten hatalmával, s a halállal küzdőt egy szebb élet reményével biztatja, bátorítja. Az élet legmagasztosabb és legnagyobb jelentésű mozzanataiban áll ő hivei mellett, feledve sokszor saját bajait. Nappali gondolkozása, éjjeli tünődése, öröme, vagy aggodalma, vigasza és könnyhullatása, — mind szoros összeköttetésben van a gyülekezet életének emelkedése, vagy süllyedésével. S midőn ugyszólván nem magának, hanem gyülekezetének él, s egész lénye, az ez iránti

szeretetlenben olvad fel: bizony méltán megvárhatja, hogy a gyülekezet is ő hozzá siessen, azaz méltányolva legyen a gyülekezet által, hogy örömmel és ne bánattal vigye hivatalát.¹⁾ Megvárhatja, mert megérdemli, hogy a gyülekezet is szeresse őt. Ez atyámfiak! a legszebb és jelentősb viszonzása a lelkipásztor szeretetének, egyszersmind a nép kegyeletének, nemes lelkületének s vallásosságának biztos mutatója. Nagyobb ez a lelkipásztorra nézve minden földi fény és kiüntetésnél. Enélkül legszentebb vágya s óhajta is meghiusul, sőt az ő szeretete, buzgalma is lankad, mert ama kölcsönös viszony e tekintetben is kölcsönösséget kíván, s csak a szeretet eredményez szeretetet. Az is tagadhatatlan igazság, hogy magát tiszteli meg az a gyülekezet, amely ily módon méltánylással és szeretettel viseltetik lelkipásztorához, mert saját értelmességéről s keresztyén lelkületéről s egyháziasságáról tesz bizonyosságot. Boldog az a lelkész, aki ily gyülekezet körében futja meg pályáját, melyre tekintve, azt mondhatja az apostollal: „én örömem én koronám!“²⁾

Atyámfiak az Urban! Talán hosszúra is nyúlt beszédem. Oh oly sok van, mi ajkaimra tolul, oly sok eszme és gondolat, amit legalább érinteni óhajtottam. De nem élek vissza becses figyelmetekkel. Végzem beszédemet.

Ime Atyámfiak! Ily elvek fognak engem vezérelni közöttetek lelkipásztori pályámon, ily elveken alapulhat s lehet örömdetes mindkét félre nézve az a kölcsönös viszony, melynek meg kell lennie a lelkész és a gyülekezet között. Amaz hívja, emez siet hozzá a próféta szavai szerint.

Hozzád kell még szólnom szeretett tisztársam,

¹⁾ Zsid. 13. 17. ²⁾ Fil. 4. 1.

ki 22 év óta viseled a lelkipásztori tisztet e népes gyülekezet épületére. A gondviselés most engem rendelt segítő társadul. Hű s veled egyetértő tisztársad fogok lenni. Előttem legfőbb szempont lesz a gyülekezet érdeke, s a te nemes munkásságodban s buzgó tevékenységedben kész szívvvel fogok osztozni. Ha te plántálsz, én Apollós leszek melletted. Kérlek, ne vond meg tőlem soha az utbaigazítást, a mit tapasztaltságod- s pásztori bölcsességédnél fogva nekem adhatsz; ne vond meg a szives tanácsot, a melyért hozzád fordulni fogok.

Tisztelt presbyteriuma a népes református gyülekezetnek! Veletek együtt fogok én munkálkodni ezen egyház ügyeinek vezetésében. Ajánlom magam jóakaró támogatásokba. Rajtam nem fog mulni soha, hogy a mi jót, célosat, a nép érdekében, mint választott előljárók kigondoltok, — megvalósíttassék. Életem és kifejtendő munkálkodásommal fogom viszonozni a bennem helyezett bizalmat.

Ti is buzgó tanárai és tanítói e gyülekezet drága kincseit alkotó tanintézeteinek, úgy tekintetek engem, mint munkálkodó társatokat, mert az iskola nem egyéb, mint az egyház veteményes kertje. Nehéz és nagyfontosságú hivatásokat saját tapasztalásom, s e téren munkálkodásom alapján ösmerem és méltánylom. Legyen közöttünk a tanügy előmozdítására célzó törekvésekben egyetértés és kölcsönös bizalom.

És te Istennek e helyen megtelepült népe, egész szent gyülekezet! Hallottad vezérelveimet. Őszinte szívvvel mondtam, amit mondtam, s ily érzülettel fogok irántad mindenkor viseltetni, nem fogom szem elől téveszteni, hogy az egyház oly becses letétemény, melyről a jelen a jövőnek számolni tartozik.

Egyházi alkotmányunk azt hozza magával, hogy a gyülekezet közvetlen választja lelkipásztorát. Most én lettem megválasztva a többség akarata folytán. Én tisztellem kinek-kinek választói jogát, s szabadságát. De ne feledjük, hogy a valódi alkotmányosság követelménye az is, hogy a megtörtént választás után a felzaklatott hullámok ismét megtérjenek; hogy a CXXII. zsoltár szavai szerint:

Legyen te kőfalaidban
Csendesség és jó békesség
A község közt egyenesség.

Én a fejtegetett elvek alapján igyekszem mindnyájotoknak bizalmát, jó indulatát és szeretetét kinyerni. Én Isten ígéjével hivlak titeket, ti pedig annak követésével, jó indulatokkal csatlakozzatok hozzám.

Mindenekfelett pedig téged kérlek én Uram Istenem! hogy áldd és szenteld meg törekvéseimet. Tied volt az első, Tied legyen utolsó szavam is ez alkalommal. Te látod, a mivel csak bírok. Áldd meg bennem az akarat szentségét. Engedd, hogy éljen óh Uram az én lelkem, hogy dicsérjen téged s hirdesse nagy neved a gyülekezetben! Amen.

UTÓIMA.

Nagyok óh felséges Isten! a te áldásaid, melyeket bő mértékben közölsz velünk határtalan szeretetből. Rólad beszél az élet, ennek minden öröme, minden pillanata. Méltatlanságunkat nem tekinted, kiterjesztet felettünk oltalmad védő szárnyait, s adsz minékünk lelki testi békességet. De legfőbb áldásod óh Uram!

Jézusunk szent vallása, mely által táplálod lelkünket az örök életre, s hiven vezérelsz rendeltetésünk nagy célja felé.

Neved örökké tart, óh uram s emlékezeted nemzettségről nemzettségre! Üdvintézményed is örök és állandó, mely felett sem idő, sem emberi gonoszság győzelmet nem vehet. Anyaszentegyházadat gránitalajra építetted, melynek szegletköve egyszülött fiad a Jézus Krisztus. Gondod van rá óh kegyes Atyánk, hogy az ő evangéliomának hirdetésében fenakadás ne történjék. Evégre állítod elő a lelkipásztorokat, kik a nálok levő letétemény s reájuk bizott talentumokkal hiven sáfarkodván, neveljék a népet a te igaz ösmertedre, s az előtted kedves szent életre.

Áraszd ki kegyelmedet óh szent Isten! e mi gyülekezetünkre, hogy ebben a tiszta erkölcs s az evangéliom meg nem vesztegetett hirdetése ezután is virágozzanak, és sok lelkek hozzád hálaadással megtérjenek. Segítsd szolgálodat az igehirdetés és lelkipásztori gond nagy munkájában, hogy megállva szent szined előtt, elmondhassa: imhol vagyok Uram, s a kiket nekem adtál, egy is azok közül el nem veszett!

Könyörgünk Anyaszentegyházunkért. Áldd meg ennek minden hű őreit, előjáróit s minden tagjait!

Esedezünk szeretett hazánkért ennek csendessége és állandó békéjeért. Áldd meg a királyt, hosszú, boldog országlással, a hű kormányzókat néped javára célzó lelkülettel.

Tekints Uram könyörülő szemekkel a mi városunkra, ennek külső s belső előjáróira. Adj ebben békés lakozást minékünk; adj minden lakóira testi-lelki áldást!

Könyörülj a szegényeken, légy az árvák atyja,

a betegek gyógyítója, az özvegyek s ügyefogyottak védelme!

Áldd meg e szent helyre bejövetelünket és kimenetelünket, áldd meg minden szent célu törekvésünket!

Te légy oh Isten minékünk minden mindenkben!
Amen.

Megáldás.

Légy áldott Istennek népe a mindenhatónak nevében, a ki az eget és földet alkotta!

Áldjon meg tégedet az ur, és őrizzen meg tégedet!

Világosítsa meg az ur az ő orcáját te rajtad, és könyörüljön rajtad! Fordítsa az ur az ő orcáját hozzád és adjon neked békességet! Amen. (4. Móz. 6. 24, 26.)

B 98783

